

Fokusgruppe med designdimittender

Notat

Styrelsen for Videre-
gående Uddannelser

April 2015

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	INDLEDNING	2
2.	KONKLUSION	2
3.	KVALITET OG INDHOLD I UDDANNELSEN	3
3.1	Vægtning i uddannelsen	3
3.2	Underviserne	5
3.3	Sammenligning af de to skoler	6
3.4	Praktik	6
4.	KOMPETENCER	7
4.1	Beslægtede uddannelser	7
4.2	Manglende kompetencer	7
5.	VEJEN IND PÅ ARBEJDSMARKEDET	8
6.	DET GENERELLE ARBEJDSMARKED FOR DIMITTENDER	9
7.	SELVSTÆNDIG VIRKSOMHED	10

1. INDLEDNING

Nærværende rapport indeholder en sammenfatning af resultaterne af et fokusgruppeinterview med otte designere uddannet i perioden 2009-2013.

Fire er uddannet på KADK og fire på designskolen i Kolding. De otte deltagere repræsenterer samlet følgende specialiseringer:

- Industrielt design
- Modedesign
- Visuel kommunikation (grafisk, digitalt design, spil mv.)
- Møbel og rumdesign

To er ansat i løntilskud/midlertidige stillinger, to er freelance/selvstændige, og fire er fastansat.

Alle deltagerne er rekrutteret via den kvantitative dimittendsurvey, hvor de selv har angivet åbenhed overfor at deltage i fokusgruppeinterview.

Fokusgruppeinterviewet og nærværende rapport er udarbejdet af Epinion i marts 2015.

2. KONKLUSION

Der fremhæves her de vigtigste konklusioner fra fokusgruppen med designdimittenderne:

- Dimittenderne oplever, at designuddannelsen særligt i bachelordelen er bred, og at der med fordel kan skabes større mulighed for specialiseret fokus. Flere dimittender mener desuden godt, at der kan være plads til mere undervisning og højere krav til de studerende på uddannelsen
- Uddannelsen vægter særligt de kunstneriske kompetencer, og det er også det, dimittenderne oplever belønnes i karaktergivning mv. De savner til gengæld en større forankring i det arbejdsmarked de efterfølgende skal være en del af. Særligt fremhæves større vægt på tekniske færdigheder og it-færdigheder
- Dimittenderne mener alle generelt, at der er for lidt forbindelse mellem uddannelsen og erhvervslivet. Underviserne kan fremstå ude af trit med virkeligheden. Praktik fremhæves som værende vigtigt for at opnå de tekniske færdigheder og skabe netværk til fremtidige ansættelser.
- Dimittenderne oplever særligt at konkurrere med dimittender fra KEA og TEKO. Det skyldes ifølge dimittenderne, at designere er uddannet til at arbejde "på toppen", mens dimittender fra KEA og TEKO bl.a. har de tekniske færdigheder, som skal til for at begå sig i fx assistentstillinger.
- Dimittenderne fremhæver, at de mangler de tekniske færdigheder. Det kunne for modedesignere eksempelvis være tilskæring. Mange efterspørger også færdigheder i Adobe-pakken.

Men de mangler også ikke-tekniske færdigheder som projektledelse, da der oftest ikke er andre med samme uddannelse på deres arbejdsplads. De skal derfor kunne gå ind og løfte en hel virksomhed.

- Det er svært for dem at komme ind på arbejdsmarkedet. Det er et krav, at de søger flere stillinger om ugen for at få deres dagpenge, men det stemmer ikke overens med ansættelsesproceduren i designverden, som ofte består i at udarbejde et projekt.
- Arbejdsmarkedet for designerne er præget af korte ansættelser i fx løntilskud eller stillinger med lav løn.
- Flere af designerne overvejer eller har haft en selvstændig virksomhed. Det er ikke, fordi de drømmer om at være selvstændige, men fordi det er muligheden for at komme til at lave det, de gerne vil. De mangler dog de administrative færdigheder som skal til for at lave regnskab m.m.

3. KVALITET OG INDHOLD I UDDANNELSEN

Dimittenderne fortæller, at det var deres kreative interesse, som var motivationen for at søge designuddannelsen i henholdsvis Kolding og København. Flere fortæller, at det i løbet af gymnasiet går op for dem, at de ikke er særlig boglige, og at der findes uddannelser, hvor de kan bruge deres evner til at tegne. Der var kun et par af de interviewede dimittender, der på ansøgningstidspunktet havde arbejdsmarkedet og jobmulighederne i tanker. I stedet så flere dimittender uddannelsen som en legeplads, hvor det var muligt at finde ud af, hvad de ville.

”Jeg var ikke særlig boglig dengang. Jeg tegnede og var kreativ. Man kunne sammensætte sin egen uddannelse. [...] Måske havde jeg hørt ordet grafisk design. Det var en legeplads, hvor man kunne finde ud af, hvad det var man skulle.”

Dimittend, Visuel Kommunikation.

3.1 VÆGTNING I UDDANNELSEN

Dimittenderne fortæller, at de på designuddannelsen skoles i at tænke meget kreativt. Der er fokus på den kreative proces og på at tegne. Det kreative og æstetiske tager et kunstnerisk udgangspunkt, idet de eksempelvis fortæller, at de mest kunstneriske projekter og eksaminer ofte blev belønnet højest frem for projekter og ideer, der kunne realiseres og sælges i erhvervslivets virkelige verden.

Dimittenderne oplever generelt, at skolerne favoriserer tegning i hånden, og at de dermed ikke anvender relevante computerprogrammer i uddannelsen. Samtidig er der meget fokus på processen. Dimittenderne er helt enige i en høj prioritering af den kreative proces, fordi det netop er en af deres kernekompetencer som designere, men fremhæver den manglende lighed med arbejdsmarke-

det, hvor der ofte vil være stort fokus på resultatet/produktet og dets anvendelighed i forhold til kundegruppen. En dimittend fra møbel- og rumdesign oplever desuden, at fokus på processen gør, at karaktererne bliver givet meget subjektivt, fordi de baseres på underviserens smag.

Dimittenderne har oplevet en holdning blandt underviserne som betød en efterstræben efter det kunstneriske og en afstandtagen fra det kommercielle. Der er flere af dimittenderne, som oplever, at der bliver set ned på, hvis de studerende laver

projekter, som faktisk har rod i en konkret problemstilling /virksomhed /målgruppe, hvilket ellers er flere dimittenders motivation.

En dimittend fra industrielt design oplevede under sit afgangsprøve, at der heller ikke blev opfordret til at søge en virksomhedspartner. Han valgte dog at ignorere den negative holdning til at samarbejde med erhvervs-livet i afgangsprøvet, som viste sig at blive så stor en succes, at skolen efterfølgende har

fremhævet det som en god ting at gøre. Afgangsprøvet i København er præget meget af den kreative proces og knapt så meget af det kommercielle perspektiv. Det gør, ifølge en dimittend fra Visuel kommunikation i København, at afgangsprøvet aldrig bliver til mere end et projekt. Dimittenderne mener derimod, at projekterne på skolen i Kolding er nemmere at udføre.

”Under min afgang blev jeg heller ikke opfordret til at søge virksomhedspartner. Der var en stemning af: ”uh ha nej, det skal vi passe på med ikke påvirker processerne.” Jeg valgte at være ligeglad. Det endte godt. Det blev taget op af skolen, at det er sådan man skal gøre. De modsagde sig selv.”

Dimittend, Industrielt design.

På uddannelsen fokuseres der typisk på én opgave i et halvt år ad gangen, hvilket ikke afspejler virkeligheden, hvor dimittenderne derimod oplever typisk at have flere projekter på en gang.

Dimittendernes start på uddannelsen har været præget af introduktion til forskellige områder inden for design. Det har i nogens øjne været negativt, da de først sent på bacheloren er kommet i berøring med deres egen specialisering. Det er dog ikke alle, som ser det som værende negativt. En dimittend fra modedesign fortæller om sin start på sin bachelor i Kolding. Her havde hun værkstedsundervisning i to uger, hvor hun var i hvert af skolens værksteder i en dag. Hun havde derefter korte projekter svarende til forskellige områder af skolens linjer. Hun betegner det som en god start, hvor hun fik lov til at blive kaste ud i mange forskellige områder. Samtidig er hun glad for at have lært skolens muligheder at kende - også selvom det hele ikke har været lige relevant for hendes uddannelse.

Dimittenderne fortæller, at deres studiemønstre var meget forskellige. En dimittend fra modedesign fortæller, at hun lærte af at være i rum med medstuderende, som arbejdede på lignende projekter. Der var plads til en dialog om udfordringer ved projekterne. På visuel kommunikation fortæller en dimittend, at han sad meget bag sin egen skærm, og at der ikke var meget gruppearbejde. Han oplevede, at mange fra klassen udeblev, hvis ikke der var undervisere. Det gjorde det til tider ensomt, og han foreslår, at man bliver opfordret til gruppearbejde. Nogle af dimittenderne fra København oplever, at de var hæmmet af værkstederne på uddannelsen. Dels deres korte åbningstider, men også udbuddet. På møbel og rumdesign er der kun to værksteder, hvilket betyder, at de ikke kan lære at

lave møbler i flere typer af materialer. En dimittend fra møbel og rumdesign nævner, at det netop i den situation ville være relevant at bruge 3D-tegning til at veje op for manglende værksteder, i stedet for et krav om, at alle projekter skulle munde ud i en til en-model. Samtidig er det dog også ønsket, at man skaber mulighed for at arbejde i flere forskellige materialer – enten i egne værksteder eller andre steder. Det kunne fx være materialer som plastik eller tekstil.

Flere dimittender mener, at man med fordel kan øge indhold og krav i uddannelsen, og at man ligeledes kan vurdere relevansen af det nuværende indhold. En dimittend bemærkede, at *”det sværeste ved designuddannelsen var at komme ind”*. En dimittend fra visuel kommunikation mener, at der kan reduceres en del i første uddannelsesår. En dimittend fra møbel og rumdesign mener også, at der sagtens kan være mere indhold og højere krav på bacheloruddannelsen, hvor han oplevede, at han i tre år ikke lavede noget, der havde relevans for hans linje.

3.2 UNDERVISERNE

Dimittenderne oplever altså en stor afstand mellem skolen og arbejdsmarkedet. Det begrundes de bl.a. også med, at mange undervisere ikke har haft tilknytning til arbejdsmarkedet for nylig, og at nogle aldrig har. Et par af dimittenderne fortæller om en underviser, som insisterede på, at de skulle tegne i hånden til trods for, at man på arbejdsmarkedet bruger computerprogrammer. De mistænker underviseren for ikke at vide og forstå, hvad der faktisk kan lade sig gøre på computere i dag.

”Jeg oplevede på et tidspunkt en forelæsning [...] med lysbilledshow. [Indholdet] var fra før 00’erne. Lærerne [...] har været for længe inden for murerne.”

Dimittend, Visuel Kommunikation.

En mulig løsning på dette kan ifølge dimittenderne være eksterne undervisere, som kan bringe viden og erfaring fra arbejdsmarkedet ind i undervisningen. Her har nogle dimittender dog haft oplevelser med eksterne undervisere, som underviser i noget andet end det, der er beskrevet i projektbeskrivelsen. En dimittend har konfronteret en ekstern underviser hermed og opdagede da, at den eksterne underviser ikke kendte til indholdet i projektbeskrivelsen. Generelt mener flere dimittender, at de eksterne undervisere med fordel kan forberedes bedre på undervisningsopgaven.

Der er dog også flere dimittender, som har oplevet gode undervisere, som altid har været tilgængelige. De eksterne undervisere opleves særligt engagerede.

Det er en generel opfattelse, at underviserne generelt var tilgængelige på uddannelsen.

3.3 SAMMENLIGNING AF DE TO SKOLER

Dimittenderne har oplevet, at der var en holdning til, at designskolen i Kolding var bedre end den i København. Dimittenderne beskriver selv skolen i København som værende tom for elever det meste af tiden og skolen i Kolding som præget af et aktivt studiemiljø. Begge skoler har det til fælles, at de ikke har netværk til erhvervslivet, selvom en dimittend fra Kolding mener, at skolen i København netop har gode muligheder herfor i kraft af placeringen i hovedstaden. En dimittend fra modedesign tog sin bachelor i Kolding og sin kandidat i København. For hende var bylivet i København vigtigt for hendes inspiration. Når hun havde undervisning i trend, var det en stor hjælp at kunne gå ud i gadebilledet og se, hvad der rørte sig.

3.4 PRAKTIK

Mange dimittender fremhæver, at praktik har været vigtig for deres uddannelse. Praktikken giver de studerende kompetencer som kan gøre, at de er langt foran andre med beslægtede uddannelser, når de er færdiguddannede og skal have job, fordi praktikken forankrer deres kompetencer og viden i et arbejdsrelateret kontekst og giver dem den "realitetssans", som de savner på uddannelsen. Praktik kan også bruges til at afklare, hvad der er det rigtige arbejde for dem. Desuden giver praktik et netværk, som for flere dimittender har været nødvendigt for succes i jobsøgningen efter afsluttet uddannelse.

En dimittend fra visuel kommunikation fortæller, at han som studerende havde succes med at arbejde med de små virksomheder, da de ikke har så stort et budget som større virksomheder, men stadig har brug for den samme hjælp. Samme dimittend blev også tilknyttet et projekt under sin uddannelse, som var en sammenslutning af studerende fra uddannelser fra forskellige universiteter. Projektet gik ud på at undervise de studerende i spilproduktion. Det gav ham et stort netværk inden for faget, og det er også dem, som han arbejder sammen med i dag.

"Jeg havde stort held med at arbejde sammen med de store virksomheder. [...] Det er svært med de store [virksomheder]."

Dimittend, Visuel Kommunikation.

Designkonkurrencer fremhæves af en anden dimittend fra visuel kommunikation som en god mulighed for at arbejde kreativt, samtidig med, at rammerne bliver stillet fra kundens side.

Hvis praktik skal gøres obligatorisk på designuddannelserne kræver det ifølge dimittenderne, at der er flere praktikstillinger at søge, og at de er relevante for deres uddannelse, specialisering og ønsker til fremtidige job. Der er også et forslag om, at bacheloren gøres længere, hvorved der er tid til at komme ud at arbejde i praktik undervejs.

4. KOMPETENCER

Dimittenderne fortæller, at de særligt har fået kompetencer inden for designmetode. De oplever at være gode til få ideer og vende tingene på hovedet. De er gode til at tænke i at gøre ting bedre og drives af at få stillet til opgave at løse et problem, hvor løsningen ikke findes i forvejen. Deres særlige kompetencer koncentrerer sig altså om den kreative problemløsning og den kreative innovationsproces.

”Mange designere bliver tændt af at få stillet et problem, andre ikke har kunnet løse.”

Dimittend, Visuel Kommunikation.

Dimittenderne oplever at være uddannet til at starte i toppen af hierarkiet, men at aftagerne ofte forventer, at de i højere grad kan starte på gulvet eller - i hvert fald i små virksomheder – kan løse mange forskellige opgaver, også uden for eller i grænsen til deres eget felt.

4.1 BESLÆGTEDE UDDANNELSER

Dimittenderne nævner uddannelserne på KEA og TEKO, som relevante beslægtede uddannelser. På de skoler er der ifølge dimittenderne ikke et ligeså stort fokus på proces eller på det kunstneriske, men større fokus på forretningsforståelse og de tekniske kompetencer.

”Dem, som jeg møder fra KEA, er i arbejde. De har lært kortere proces og fokus på hvordan vi tjener penge. Det er fedt. Der er ikke så meget alle de teknikker og processer.”

Dimittend, Industrielt design.

Dimittenderne oplever, at der sjældent er andre med samme uddannelse som dem på deres arbejdspladser. Det betyder, at der ikke er nogen til at lære dem op, og de derfor skal kunne gå ind og varetage stillingen med det samme. Det, oplever de, at flere dimittender fra de beslægtede uddannelser oftere er klædt på til, end de selv er. Det kan muligvis begrundes med, at særligt de kortere beslægtede uddannelser er arbejdsmarkedsrettede og specialiserede på en helt anden måde end designuddannelserne.

4.2 MANGLENDE KOMPETENCER

Nogle dimittender oplever at mangle en grundlæggende værktøjskasse, da der ikke har været meget undervisning i grundlæggende færdigheder. Dimittenderne nævner særligt følgende områder, hvor de oplever at mangle kompetencer:

- Evne til at anvende Adobe pakken og andre computerprogrammer til 2D og 3D-tegning
- Projektledelse

- Dimittender fra modedesign savner kompetencer i tilskæring, produktionstegning og anvendelse af Illustrator samt mere viden om modehistorie
- Flere dimittender foreslår, at de får kompetencer til at kunne præsentere deres projekter med et mere salgsorienteret fokus. Det kan fx være i uddannelsessamarbejde med handleshøjskoleelever.

Flere dimittender mener, at designuddannelserne i højere grad skal vejlede den enkelte studerende på rette vej i uddannelsen, så den studerende løbende under uddannelsen målretter projekter, praktik, fag mv. til det fagområde, de gerne vil arbejde med efter endt uddannelse. I dag oplever de ikke meget interesse herfor under uddannelsen og studerende, som eksempelvis er nysgerrige på den kommercielle verden, har svært ved at drøfte det med underviserne, som tager afstand fra den kommercielle del af arbejdsmarkedet. En dimittend fra modedesign i Kolding fortæller, at kandidatuddannelsen er et selvstudie uden undervisning, hvilket kan gøre det svært at specialisere sig.

Dimittenderne mener dog også, at det er vigtigt, at skolen giver rum for en vis individuel tilpasning, da nogle studerende allerede har tekniske færdigheder, når de påbegynder uddannelsen, fordi de har været på andre uddannelser/kurser inden designuddannelsen for at øge deres chancer for optagelse.

5. VEJEN IND PÅ ARBEJDSMARKEDET

Dimittenderne begyndte meget sent at overveje deres jobmuligheder. Flere fortæller, at de først tænkte på job, da de sad til det første møde i a-kassen sammen med de fleste af deres medstuderende. En dimittend fra industriel design fortæller eksempelvis, at han de sidste år på uddannelsen var optaget af at blive færdig, og at han havde svært ved at finde ud af, hvad det var for et arbejdsmarked, han ville komme ud til.

Dimittenderne synes, at mødet med a-kassen var svært. Der var ingen af dem, som var blevet forberedt på mødet med arbejdsmarkedet eller jobsøgning på uddannelsen. Sagsbehandleren fra a-kassen fortalte dem på første møde om, hvad de må og ikke må i ansøgningsprocessen. Men dimittenderne oplever, at ansøgningsproceduren i modebranchen er svært at forene med reglerne for dagpenge. Ofte skal de gennem en længere proces, hvor man eksempelvis løser en caseopgave for virksomheden. Det tager meget tid og betyder, at det er svært at sende to ansøgninger om ugen.

”Det er svært med den måde man ansøger på i designverdenen. I mode er der en proces, hvor man får en opgave med hjem, som man skal tegne. Så skal man fremvise den. Man kan jo ikke lave 2 ansøgninger pr. uge så.”

Dimittend, Modedesign.

Dimittenderne oplevede kun i lille grad at være forberedte til det arbejdsmarked, der ventede efter uddannelsen, netop fordi der ikke var særlig meget kontakt til erhvervslivet under uddannelsen. Der

har været mulighed for vejledning og karrieremesser, men dimittenderne savner i meget højere grad, at deres uddannelse afspejler de job, de uddannes til.

Dimittenderne i job fortæller, at de typisk får job via netværk, deres portefølje eller ved at kunne de rigtige computerprogrammer, som de enten har lært før eller efter designuddannelsen.

6. DET GENERELLE ARBEJDSMARKED FOR DIMITTENDER

Som nævnt tidligere oplever dimittenderne stor afstand mellem uddannelsen og arbejdsmarkedet. De savner grundlæggende færdigheder, som modebranchen efterspørger og oplever ikke, at virksomhederne har plads (tid) til den kreative proces på samme måde som i uddannelsen. Virksomhederne har i stedet fokus på tempo og resultater, hvilket også er en årsag til de efterspurgte it-kompetencer.

Mange af dimittenderne har været eller er i kortere/midlertidige ansættelser, ulønnede eller dårligt lønnede stillinger eller løntilskudsstillinger. De føler sig udnyttede og mener, at branchen mangler at tage ansvar, så de kan få en løn, som de kan leve af. En dimittend fra visuel kommunikation er lige blevet ansat sammen med to andre i løntilskud. Hun har talt med sin fagforening, som mener, at det er en reel projektansættelse, som de burde være tilbudt i stedet for løntilskudsstillinger. Det er en ændring, som dimittenderne også mener, skal komme fra de studerende og dimittenderne selv. De skal vide og holde fast på, at det arbejde, de laver, er penge værd. I den forbindelse kunne man med fordel give dem en bedre fornemmelse allerede under uddannelsen for, hvordan de skal prissætte sig selv.

En dimittend fra modedesign har en bestemt kunde, som ikke betaler en særlig god løn for hendes arbejde. Da hun forsøgte at stille krav til løn, fortalte virksomheden blot, at der er andre, som vil gøre det til mindre. Hun synes, det er svært at håndtere problematikken grundet manglende erfaringer, hvorfor hun ikke kan vurdere, om virksomheden bare presser hende, eller om der reelt er risiko for at miste opgaven, hvis hun stiller mere rimelige lønkrav. Konsekvensen er, at hun accepterer virksomhedens lave løntilbud.

En dimittend fra møbel og rumdesign mener, at problemet ligger i, at det kan være svært for virksomhederne at måle hvilken værdi, designere skaber til virksomheden. En anden dimittend fra industrielt design udtaler, at designerne er det sidste led i fødekæden.

7.SELVSTÆNDIG VIRKSOMHED

De af designerne, som har overvejet at blive eller har været selvstændige, har gjort det, fordi det var deres mulighed for at få et arbejde. En dimittend fra modedesign fortæller eksempelvis, at hun blev selvstændig, fordi hun skulle samarbejde med et tysk firma, og det var den nemmest måde at arbejde sammen på. Det gik godt med at være selvstændig, indtil hun skulle lave regnskab. Hun følte sig på ingen måde kompetent til de administrative opgaver og havde ikke overvejet, hvor svært, det ville blive.

En anden dimittend fra visuel kommunikation er gift med en selvstændig erhvervsdrivende, og hun har derfor stort kendskab til, hvad det kræver. Hun mener ikke, at hun vil kunne få det til at løbe rundt, men det ville være hendes eneste mulighed for at få lov til at lave det, hun egentlig gerne vil arbejde med.

Dimittenderne fortæller om udfordringer med at starte egen virksomhed eller arbejder freelance og samtidig få (supplerende) dagpenge. En dimittend fortæller eksempelvis, at de ikke må lave deres egen hjemmeside, mens de er på dagpenge.

Helt grundlæggende overvejer nogle af de interviewede dimittender altså alene at blive selvstændige, fordi de ser det som deres eneste mulighed for at arbejde med det, de gerne vil. De er dog bekymrede for, om det kan løbe rundt og for de administrative opgaver. Hvis de kunne vælge frit mellem at arbejde med det, de gerne vil, som selvstændige eller som ansatte i en virksomhed, ville de vælge det sidste.

EPINION

OM OS

Vi er et af Skandinaviens største konsulent- og analysefirmaer med kontorer i Danmark, Grønland, Norge, Storbritannien, Sverige, Tyskland, Vietnam og Østrig.

Vi er en mangfoldig arbejdsplads med internationalt perspektiv og samarbejdspartnere i hele verden og beskæftiger mere end 150 fastansatte medarbejdere og 500 interviewere.

Vi leverer skræddersyede undersøgelser, der sikrer et solidt grundlag for optimale beslutninger. Vores mål er altid at præsentere analyseresultater og yde rådgivning af højeste kvalitet.

EPINION KØBENHAVN

RYESGADE 3F
2200 KØBENHAVN N
T: +45 87 30 95 00
E: TYA@EPINION.DK
W: WWW.EPINION.DK

EPINION AARHUS

HACK KAMPMANNS PLADS 1-3
8000 AARHUS C
T: +45 87 30 95 00
E: TV@EPINION.DK
W: WWW.EPINION.DK